

BISERICA și ȘCOLA.

Fóia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Biserica română în timpul dela 1691—1698.

(Continuare și fine.)

În anul 1697 L. Bárányi împreună cu Andrei Illyes, carele în contra voinții calvinilor fusese denușmit de Episcop romano-catolic pentru Transilvania a călătorit la Viena, ca să lucre a-se eda o diplomă, prin carea să-li-se asigure românilor, că dacă se vor uni cu biserica Romii, preoții români vor avé a-celeași drepturi, ca și preoții celorlalte confesiuni. La curte prin președintele Kinsky s'a și pus în discussiune această cauză cu guvernatorul Banfy și cu cancelarul Nicolau Bethlen, cari erau din întemplanare la Viena în alte afaceri ale țării, — într'o conferință, la care au luat parte și alți funcționari din Ardeal. În această conferință guvernatorul Banfy și N. Bethlen dechiară, că după ce prin unirea valachilor cu biserica Romii se vatămă religiunea reformată dênșii protesteză în contra acelei uniri; și în acest sens s'a adresat și cu o rugare către Majestatea S'a, de unde mijlociră rezoluțiunea din 14 Aprilie 1698, adecă târziu după mórtea lui Teofil, venită către guvernul Transilvaniei de următorul cuprins:

„Acela dintre preoții români de rit grecesc, carele pre lângă ce, că va ține de ritul grecesc, va mărturisii la catolici, și va declara, că el recunoșce pre înaltul pontifice, se va bucura de privilegiile preoților catolici; ér aceia dintre preoții de ritul grecesc, cari vor crede, că nu trebuie să facă numita mărturisire, seau că se vor uni cu una din celelalte religiuni, seau vor afla că ei au să rămână în statul religiunii sale, se vor bucura de privilegiile respectivei religiuni, pentru carea se vor fi declarat, séu că rămânând în starea actuală a reli-

giunii sale vor fi conservați în drepturile aceleia precum se află.“⁷⁾

Din această altisimă rezoluțiune, precum înțelegem noi lucrul, reies două momente, după noi de o deosebită importanță, și anume: a) după un timp îndelungat pentru prima dată iese la ivelă biserica și poporul românesc, ca un factor în țără, lucrul nepomenit în timpul cât au stăpânit asupra Transilvaniei și părțile adnece așa numiți principii naționali indigeni, și b) românilor, cari sub principii transilvani li-se impusese cu atâta asprime a trece la calvinism, prin această altisimă rezoluțiune li-se lasă în liberă voiă a trece la una din religiunile recepte pre atunci, seau a rămâne în religiunea lor strămoșescă, — dându-li-se, precum credem noi, prin această rezoluțiune un mic semn, că pentru religiunea și biserica lor încă va veni timpul să fiă recunoscută.

Înr'aceea, și anume înainte de a fi vădut lumina ții altissima rezoluțiune, de care vorbim, la curtea Metropoliei noastre gr. or. române din Alba-Iulia se întemplan următoarele:

Rentorcând Bárányi dela Viena se consultă din nou cu Metropolitul Teofil în cauza unirii: și Metropolitul în luua lui Februarie 1697 convocă soborul mic, compus din 12 protopopi, activat încă din timpul Metropolitului Sava II Brancovici, și puse în discussiune pre față cauza unirii cu biserica Romii.

În ședința primă, așa se vede, că s'a discutat în principiu asupra trecerea la unire fiind de față și Bárányi, și fără a fi de față superintendentul calvinesc, precum se întemplan acesta mai nainte. În această ședință

⁷⁾ veđi Barițiu opul citat

descrie Metropolitul Teofil foarte pre larg toate gónele suferite de biserica și poporul românesc sub principii naționali indigeni. Între altele espuse Metropolitul Teofil și batjocura, ce se făcuse cu Metropolitul Sava II Brancovici la o ocaziune, când fiind dñsul invitat la prânț la principele Michaiu Apafi, i-s'a adus sub timpul prânzului un cățel, ca să-l boteze în legea românașcă, de care batjocură Sava Brancoviciu a scăpat numai prin istețimea și prezența sa de spirit, astfelu, că fiind și de post pentru orientat Metropolitul mânca mñcări de post, și pricepñd cursa și batjocura, ce se intenționeză cu dñsul, a și principelui, il-botez bucuros, dacã va fi de legea mea, ér dacã n'ar fi de legea mea, atunci nu. Dìcând acestea Metropolitul Sava a luat farfuria cu ridiche, din carea mñca dñsul, și a dat cățelului, să mñnce, cățelul însè n'a mñcat, ér dupã aceea luând o farfurie cu carne și dñdu-'o cățelului, cățelul a mñcat, ér Metropolitul Sava a și cãtrã principele : să-mè ierți Măria Ta, dar nu-l pot boteza, pentru că nu este de legea mea. Încheiând Metropolitul Teofil discursul, cu carele a deschis acest sinod a adaus, că de când țera a venit sub domnia împèratului gónele religióse au început a-se impuțina, ér dacã clerul se va declara, pentru unire cu biserica Romei, folóse foarte mari promise dela împèratul au să urmeze pentru bisericã și popor.⁸⁾

În ședința a doua a acestui sinod s'a formulat și staverit condițiunile pentru uniunea cu biserica Romei în următóarele puncte :

I. Biserica românașcă se obligã a observa și ținea cele 4 puncte de divergință dintre orientali și apuseni constatate prin sinodul dela Florența (1438) și anume : a) papa dela Roma este capul întregii biserici creștine, b) pânea nedospită este materiã de ajuns pentru sfânta cuminecãturã, c) credința în purgatoriu, și d) purcederea sfântului Duch și dela Tatãl și dela Fiiul. Afarã de aceste 4 puncte sub nici un pretest să nu fiã silitã biserica românașcă a mai observa și altele.

II. Preoții românesci și în genere fețele bisericesci se-se bucurã de aceleași drepturi și privilegii, de cari se bucurã preoții romano-catolici.

III. Mirenii români uniți cu biserica Romei să fiã înaintați în funcțiunile de stat ca și membrii celorlalte națiuni și religiuni recepte ; ér fii lor să fiã admiși în școlele romano-catolicilor, și să-se im-

părțășescã de stipendii din fundațiunile bisericii apusene întocma, ca și fii romano-catolicilor ; și

IV. Pentru Archiepiscopul bisericii române unite să-se pórte grije, ca să aibã subsistință cuvenită.

În ședința a treia s'a formulat și subscris decretul, carele s'a trimis prin Bárányi primatului Kollonici cu rugarea, ca să mijlocescã la Maiestatea Sa acordarea punctelor, specificate de sinod, ér rezoluțiunea să-se trimitã cât mai curñd la mâna parochului Bárányi. În acest decret s'au indus condițiunile de unire înregistrate mai sus, și s'au mai adaos următóarele douè puncte, și anume :

a) Ca în fie-care sat, în care este paroch, biserica să aibã casã parochialã, și

b) Ca instituirea parochilor să depindã numai dela Episcop, și nici de cum dela mireni. precum s'a întemplat până acum.

Auñd despre acest pas al lui Teofil și al sinodului din 1697 calvinii mișcarã toate petrile ca să zãdãrnicescã planul romano-catolicilor ; ér Metropolitul țerii româneșci Teodosiu s'a decis a destitui pre Teofil din scaunul metropolitan și a chiritoni alt Metropolit pentru Transilvania. Metropolitul Teofil însè, mai nainte de a-se fi potut esecuta intențiunea Metropolitului Teodosie, muri în același an 1697 în mod repentin. Unii cred, că ar fi fost înveninat de calvini.

III. Situațiunea bisericii ortodocse române din Ungaria și Bãnat. Întimpul, de carele vorbim, se întemplã și în organizațiunea bisericii ortodocse române din Ungaria și Bãnat o însemnatã schimbare, provenită din incidentul venirii sèrbilor în Ungaria la anul 1690. În anul acesta au imigrat în Ungaria sub conducerea patriarhului Arseniu Cernoviciu din Ipec 36,000 de familii sèrbesci, și s'au așezat în diferite părți ale țerii ; și fiind noii coloniști bineveniți din cauza că în urma rėsbóielor cu turcii țera era devastatã de locuitori, împèratul și regele Leopold I-le-a acordat prin diploma edatã sub datul 21 August 1690 dreptul de a-și alege liber Metropolit, a-și profesa liber religiunea ortodocsã, a folosi calendarul vechiũ Iulian, și a nu plati deciuieľã, ér la anul 1695 cu aprobarea împèratului Leopold I se organisã ierarchia sèrbescã cu un Metropolit, carele mai întâi a reșezut în Kruședol, ér dupã aceea în Carlovăț și cu 7 episcopii, pentru cari s'au destinat de reședințe orașele : Pakraț în Slavonia, Karl -

⁸⁾ Barițiu opul citat.

stadt (în Croația), Buda, Neoplanta, Arad, Timișoara și Vêrșeț.

Sêrbi au fost în Ungaria și Bănat și înainte de imigrarea întemplată la anul 1690 sub patriarhul Arseniu Cernoviciu. Sêrbi începuseră a veni și a-se așeza aici în diferite rënduri cu începere din veacul al cincisprezelea; și având aceeași religione ca și românii până la timpul acesta aparținură la ierarchia bisericii române, organizată în mai multe Episcopii aparținătoare la jurisdicțiunea Metropoliei de Alba-Iulia. În teritoriul din drépta Mureșului existau la venirea serbilor din 1690 Episcopiele române: a Orăđii marii, al căreia ultim Episcop Veniamin Efrem a răposat la anul 1695, și Episcopia Ienopolei în comitatul Aradului, ér din titlul, carele îl-pórtă Episcopii Aradului cu începere dela Sinesiu Jivanovicu (1651—1679) se vede, că am avut și o Episcopie în Halmagiu. În Bănat a existat până la data, de care vorbim o episcopie română în Timișoara una în Caransebeș și în Vêrșeț și un scurt timp și în Lipova, unde se aminteste, că a funcționat un Episcop cu numele Sava, și unde până în ziua de astăzi se păstrează un encolpion rămas din timpul, când am avut Episcopie și în Lipova.

Cel din urmă Episcop, care a funcționat în vechia noastră Episcopie din Ienopolea, despre carele aflăm date, a fost Longin, unchiul lui Sava II Brancovici, carele s'a retras în mânăstirea Coman din țera românescă. După densus, așa se vede, din cauza ocupațiunii turcesci și sub domnia prin cipilor transilvani indigeni această Episcopie a fost administrată prin protopopi până la 1690. În acest an obvine în documente cu titlul de Episcop al Ienopolei Isaia Diacovici.⁸⁾ Densusul însé pre atunci nu reședea în Ienopolea, ci în Becicherecul mare. Isaia Diacovici a făcut mari servitii sêrbilor. Densusul a întrevent la Leopold I pentru edarea drepturilor amintite mai sus, asigurând pre imperatul de credința neclatită a sêrbilor, și tot densusul a esoperat sub datul 4 Martie 1695 și concessiunea dela Leopold I, pre basa căreia s'a efectuit organizarea ierarhiei sêrbesci cu 1 Metropolit și 7 Episcopii, între cari s'a numărat și vechia noastră Episcopie din Ienopolea nu însé sub numele ei vechiu pe Episcopie a Ienopolei, ci sub numele de Episcopie a Aradului. După această organizare a ierarhiei sêrbesci Isaia Diacovici densusul a fost faptice instituit în același an

⁸⁾ Veđi Márki Sendor: Arad vármegye és Arad sz. kir. város monographiája.

1695 de Episcop al Ienopolei, care titlu îl-purtă încă din 1690. Sub densusul probabil din cauza deselor revolte înscenate de Tökoly Imre și de așa numitii curuți se strămută în anul 1695 reședința Episcopiei din Ienopolea la Arad.⁹⁾ Din timpul acesta și până la 1864 românii ortodocși din Ungaria și Bănat aparțin la jurisdicțiunea Metropoliei sêrbesci din Cartovêț.

Fenomenele voinței.

— Studiu psihologic. —

i) Responsabilitatea.

În conștiința, ce are omul de concentrarea sufletească, de care sînt însoțite decisiunile lui, el se simte liber și prin urmare, consideră acțiunile core-spunzătoare ca în adevăr *ale sale* și se recunoaște *responsabil* de ele. Faptele bune i-se consideră subiectului făptuitor ca *merit*, ear cele rele i-se impută ca *vină*, și poate să fie *tras la răspundere* pentru ele.

Când e vorbă de a trage pe cineva la răspundere pentru faptele sale, totdeauna trebuie a considera dacă acele sînt *conștiente* sau *inconștiente*. Conceptul responsabilității are înțeles și se poate aplica numai în casuri, când făptuitorul *știe ce face*. De aceea în stările inconștiente, cum sînt de ex. somnul, alienațiunea șel; nu este nimeni responsabil de acțiunile sêvărșite. Acest fapt se explică așa, că *motivul*, cauza psihică a voinței, influențează hotăririle noastre totdeauna prin *mijlocire inteligentă*. Deci, când individul *nu știe ce face*, de ex. în stare de alienație, sau când el nu se poate decide conform judecării sale proprii, fiind-că i-se aplică *vreosiluire*, *exterioră* atunci responsabilitatea nu se mai poate aplica înțelesul că: de altădată individul are să lucreze altcum. Și în toate casurile nu fapta ca atare, ci în prima linie *intențiunea* are să fie obiectul aprețierii.

k) Motivele voinței din punct de vedere etic. Egoismul și altruismul.

Scopul suprem, spre care tinde tot omul în viață, este binele său și al societății, în care el trăește. Noi sîntem îndemnați înse de natură de a lucra mai nainte de toate pentru binele nostru personal. Înainte de a ne decide la o acțiune oare-care, ne întrebăm: care este plăcerea, cari sînt foloasele, ce vor resulta pentru noi din acea acțiune. Și ne hotărîm la o lucrare numai când prevedem, că ea va fi urmată de o plăcere, că ne va fi folositoare. În mod instinctiv caută omul aceea ce i-e folositor, și se ferește de tot ce-i este neplăcut și vătămător. Tendința de a

⁹⁾ v. Marki op. citat

lucra exclusiv numai pentru noi înșine, de a ave în vedere în toate acțiunile numai binele nostru personal, se zice: *egoism*, ear oameni, în cari predomină această tendență, se numesc: *egoiști*. Motivele principale, de cari se conduc oamenii egoiști în acțiunile lor, sînt deci plăcerea, interesul și utilitatea personală.

Dar noi nu putem să trăim numai pentru noi înșine. Natura a resădit în inima noastră iubire și pentru ceilalți oameni. De aceea omul se simte îndemnat de fire de a lucra și pentru binele altora. Tendența de a lucra pentru binele altora se numește: *altruism*; ear oamenii dominați de această tendență se numesc: *altruști*. Motivul principal, care ne îndeamnă a lucra pentru binele altor oameni, este *impulsiunea socială*.

1) Principiul suprem al moralei.

Deorece în firea omului se găsesc două feluri de motive, cari îl îndeamnă la acțiune, unele egoiste și altele altruiste, se naște întrebarea: Cum trebuie să ne purtăm în viață? Să lucrăm numai pentru binele nostru individual, sau numai pentru binele altora? Ca să putem contribui la fericirea altora, trebuie să ne îngrijim mai întâi de binele nostru propriu; căci numai acela poate să facă fericiți pe alții, care e și el însuși fericit. Dar pentru ca să fim fericiți noi, trebuie să lucrăm și pentru binele altora, căci binele nostru personal atîrnă de binele societății, în care trăim. Prin urmare, trebuie să combinăm interesele noastre cu ale altora, și să facem pentru binele nostru numai ceea ce e bine și pentru alții, și invers, pentru binele altora numai aceea, ce e bine și pentru noi. Cu alte cuvinte: *să tindem în totdeauna spre binele general, în care se cuprinde atît fericirea noastră individuală, cît și fericirea altora*. Această maximă cuprinde în sine esența tuturor datorințelor omenești. Ea este principiul suprem al moralei.

i) Caracterul moral.

Frința și notele lui. Din punct de vedere moral, caracterul este obicinuirea voinței de a-se hotări în mod constant și consecvent conform legii morale. Cu alte cuvinte, caracterul moral este consecvența în acțiune, după norma dictată de rațiune și de conștiința morală. De ex. Socrate, întâi calumniat, apoi acusat de inimizii săi, continuă a-și păstra, a-și manifesta și a ține la convingerile sale și, nici în fața morții, nu și-le schimbă. Isus Christos rămâne statornic pe lângă convingerile sale morale în vorbele, faptele și suferințele sale pînă în ultimul moment, șcl.

Baza caracterului moral. Caracterul se bazează pe: principiile morale practice. Astfel de principii sînt de ex. „Ce ție nu-ți place, altuia nu face“! „Fii punctual în împlinirea datorințelor tale“! șcl. Spre a găsi calea cea adevărată, când avem să sêvșșim o

acțiune, trebuie să aducem principiile, după valoarea lor morală, într'un raport de subordonare, conform legii supreme a moralei.

Principiile morale practice, numite și maxime morale, sînt tot atâtea noțiuni, abstrase din mai multe acțiuni sevêșșite totdeauna în conformitate cu cerințele etice. Maximele normează și călăuzesc viața. Ele au să fie motivele cele mai puternice ale voinței pentru omul de caracter.

O voință schimbăcioasă care nu se ține de anumite principii hotărîte, se numește capriciu. Capriciul potențat se transformă în îndărătnicie.

Speciile caracterului. Caracterul poate fi: 1) *bun*, 2) *rêu* și 3) *schimbăcios*. Caracter *bun* au oamenii aceia, cari ascultă în totdeauna de porunca legii morale și merg neîncetat pe calea vîrtuții. Caracter *rêu* au aceia, cari se conduc mai mult de poftele și impulsunile trecătoare, cari pun plăcerea momentului mai pre sus de dătoria morală și merg în toată viața lor pe calea vîtiului. Unii oameni nu sînt statornici în nici una din aceste două direcțiuni, adevă nu au anumite principii conducătoare, ci merg, după împrejurări și după impresiile momentului, când pe calea binelui, când pe aceea a rului. Pe aceștia îi numim oameni *slabi de caracter*. În graiul comun prin cuvîntul „caracter“ se înțelege totdeauna „caracterul moral.“ Și de aceea, când vrem să spunem despre cineva, că are un astfel de caracter, zicem simplu că este *om de caracter*; ear pe oameni cu caracter imoral, ori slabi de caracter, îi mai numim cu un cuvînt și oameni *fără caracter*.

Desvoltarea caracterului. La copii caracterul este încă nedeterminat. El se dezvoltă treptat prin educațiune și instrucțiune, prin obicinuire și exemple, și poate ajunge la o deplină dezvoltare numai în etatea maturității, când voința omului a devenit statornică și consecventă în o direcțiune oare-care. Caracterul moral e gradul cel mai înalt de perfecțiune, la care poate să ajungă voință unui om în dezvoltarea sa!

Dr. P. Pipoș.

(Va urma.)

Calendarul Indictului

sêu al anului bisericesc 1896 visect dela Domnul și Mântuitorul nostru Isus Christos,

întocmit pe câte o săptămână cu indicațiuni tipiconale privitoare la slujbele dumnezeșșci și cu alte însemnări folositoare creșștinilor ortodocși.

Luna lui Martie. (Marțișor, Germenar).

are 30 zile, ziua are 12 ore, noaptea are 12 ore.

Săptămâna stălpărilor Glasul dominant 1.

11.

Luni. — Pomenirea pre cuvioșilor pâr. nostri Sofronie patriarhul Ierusalimului, Georgie Neofanul și Pioniu preotul și a sffilor M-nici: Trifim și Talu.

Tipic. Imbinăm slujba Octoichului Triodic cu a Triodului și a Mineiului: *La Utrenie*: După binecuvîntarea preotului țicem din strană: Sfte Ddeule, Prea sfântă Treime cu Tatăl nostru, apoi Ddome miluesce, Mărire-Șiacum și „Veniți se ne închinăm“ cu obicinuiții psalmi de diminșșta. În loc de „Ddeu e Dl“ cîntăm „Aliluia“ pe gl 1 dominant cu Trepărele treimice (Troicinicile) din Triod.

După recitațiunea Catismei, fără Ectenie urmază: Sedelnele Octoichului Triodic dela gl 1 dominant și ale Triodului (la ziua: Luni-a 6-a săptămână) gl 1 cu gl 1 (la Mineiu nu se află). Imediat recităm Ps 50. Apoi Canónele; Din Triod oda 1, 8 și 9 pe gl 4 cu Măritórele Născétórei, ér din Mineiu oda a 3 și 6-a, pe gl 4, — după oda a 9-a cântăm: „Cuvine-se cu adevérat.“ După Ectenie: Sfétilna Treimică a 1-a de 3-ori. Recităm stihurile de laudă cu Măritórea mică și cu „Invrednicesce-ne Dómnne“ După Ectenie Stihóvna din Triod gl 5. Bine este a ne mărturisi, Sfte Dđeule cu Tatăl nostru, apoi continuăm din Orologion Troparul: „In biserica mării Tale“ și celalalte cu rugăciunea sftului Efram. Nemijlocit începem óra 1. La 10 óre sêvêrșim órele (ceasurile) canonice a 3, 6 și a 9 din Orologion cum se arată acolo, ér după rugăciunea cea din urmă a órei a 9-a începem îndată dela Obedniță (Panaghia) a cânta pe gl 8: „Intru împărăția Ta“ și „Pomenesce-ne pre noi Dómnne“ urmând cu cetirea până la Otpust. — după care nemijlocit urmază *Vecernia pentru ziua de mâne.*

Nota: Tipicul pentru Vecernie și pentru Liturgia mai înainte sftită s'a arătat la Lunea din săptămâna a 3-a.

12.

Marti. — Pomenirea prea cuviosilor păr. nostri Teofan mărturisitoriu și Grigorie papa dela Roma.

Tipic. Sêvêrșim slujba după tipicul arătat mai sus. La Utrenie: Sedelnele Triodului gl 6 și gl 5. Canónele Triodului pêsna 2, 8 și 9 pe gl 6, ale Mineiului pêsna 3 și 6 gl 4. Stihóvna Triodului gl 5. La Vecernie: Stihurile de séra la Triod gl 2 și gl 3 ér la Mineiu (în 13 Martie) gl 8. Stihóvna Triodului gl 1.

13.

Miercuri. — Aducerea móștelor celui dintre sfti păr. nostru Nichifor patriarchul Constantinoplei și pomenirea a sftilor M-nici: Urpasian, Sabin, African, Pupliu, Terențiu și a sftei M-nițe Christina cea din Persida.

Tipic. Sêvêrșim slujbele după tipicul arătat la ziua de Luni. Sedelnele Triodului gl 2 și gl 3. Canónele Triodului pêsna 3, 8 și 9 pe gl 2 ér la Mineiu pêsna 6 gl 2. Stihóvna Triodului gl 1. Stihurile de séra la Triod gl 5, la Mineiu (în 14 Martie) gl 2.

14.

Joi. — Pomenirea prea cuv. păr. nostru Benedict, a sftului M-nic Alecsandru cel din Pidna și a păr. nostru Euschimonos eppul Lampsachului.

Tipic. Sêvêrșim slujba după tipicul indicat la ziua de Luni. — Sedelnele Triodului gl 5 și gl 6. Canónele Triodului pêsna 4, 8 și 9 gl 5, la Mineiu pêsna 3, și 6 gl 2. Stihóvna Triodului gl 5. — Stihurile de séra la Triod gl 4 și gl 8. la Mineiu (în 15 Martie) gl 7. Stihóvna triodului gl 8.

15.

Vineri. — Pomenirea sftului M-nic Agapie și cei împreună cu dênsul; Pupliu, Romul, Timolau, doi Alecsandri și doi Dionisii; a sftului apostol Aristovul eppul Britaniei fratele lui Varvara apostolul și a sftului Nicandru cel din Egipt.

Tipic. Sêvêrșim slujba după tipicul arătat la ziua de Luni. Sedelnele Triodului gl 4 și gl 3. Canónele Triodului pêsna 5, 8 și 9 gl 4, la Mineiu pêsna 3 și 6 gl 8. Stihóvna Triodului gl 1. La Vecernie: Stihurile de séra la Triod (ale cuv. și dreptului Lazar) gl 8 și gl 6 cu gl 8. Liturgia cea mai înainte sftită.

16

Sâmbăta cuviosului și dreptului Lazar. — (Pomenirea sftului M-nic Sabin, Papa, Roman, a sftilor Ioan cel din Rufiane, Alecsandru papa dela Roma și a cuv. păr. nostru Anina fécetóriu de minuni.)

Tipic. Sêvêrșim tóte slujbele numai din Triod (Stratnie), — La Utrenie: După obiceiului psalmi de dimineața cântăm cu „Dumneđeu e Dl“ tropariul de 3-ori gl 1. Ectenie. Sedelna 1: „Făcându-ți-se milă“ gl 1 de 2-ori; imediat urmază Troparele soborului ingeresc. Ecternie, apoi Sedelna a 2-a: „Isvorule al înțelepciunii“ gl 5 de 2-ori. Imediat recităm: „Invierea lui Christos“ (Evangelia nu cetim numai unde va fi Hramul bisericii) și Ps. 50. Apoi nemijlocit urmază Catavasiile triodului gl 8 fără Măritórele Născétórei (Ceea ce ești mai cinstită) Sfétilna. Laudele mari gl 1 cu gl 2 și Măritórea mare cu Tropariul cuv. La Liturgie cântăm fericitirile din canonul Triodului ér in loc de Sfte Dđeule: „Căți intru Christos“, și apoi urmază pe rând dumneđească Liturgie a sftului Ioan.

Notă. Cn ziua de ađi încolo, nu se cântă nimic din Octoich până la Dumineca Tomii

17.

Dumineca Stălpărilor séu a Floriilor (Floriile)

Tipic. Fiind sêrbătóre împêrătéscă, sêvêrșim tóte slujbele numai din Triod (Stratnie) după tipicul indicat acolo.

Notă. Sâmbăta d. am. la 3 óre aducem la biserică stălpări (ramuri verđi de sălcea) dela un anumit loc unde sunt aședate. Acest lucru il sêvêrșim în procesiune cu băeții dela școlă. Preotul îmbrăcat în Felon đice Ectenia dela Psalmii de dimineața: „Miluesce-ne Dđeule... etc.“ și cântându-se Tropariul praznicului, imparte stălpările la băeți, apoi pornesc la biserică in sunetul clopoțeilor (ce aduc băeții cu sine) cântându-se și Tropariul. După-ce s'au depus stălpările in biserică se începe Vecernia după rândușla sa facend și Litie. La Utrenie. după ps. 50 preotul binecuvântă stălpările după tipicul arătat in Triod și le imparte credincioșilor cari sărută sfta Evaugelie. La Liturgie (a sftului Ioan gură de aur) cântăm Antifonele Liturgice. Irmosul și Pricêsna praznicului.

Alte însemnări. Țiua a crescut în decursul săptămânei cu 28 minute.

Val. Magdu.

D I V E R S E.

* Proces pentru despărțirea ierarchică.

Țilele trecute s'a decis prin curia reg. din Bpesta procesul de despărțire ierarchică de către sêrbi intentat de credincioșii nostri din Fenlac. Prin sentința li-s'a judecat românii biserica, avend a solvi sêrbilor ca desdaunare 8221 fl. in termin de 5 ani. Ceealaltă avere a bisericii s'a dispus prin sentință a-se împărți in părți egale.

* Școle confessionale în Germania.

Așa se vede, că lumea începe a vedé relele urmări pentru creșterea poporului prin școle fără confessiune. Cel puțin această este impressiunea, carea o face asupra noastră faptul, că în presa din Germania în timpul din urmă a început a-se lucra cu tótă puterea, ca guvernul sé aducă înaintea corpurilor legiuítóre un proiect de lege pentru înființarea de școle confessionale. Acesta este, după noi, unicul mijloc, prin carele se vor poté înfrânge direcțiunile greșite cari împedecă astăzi lumea în desvoltare, și se va poté lucra pentru ca societatea omenéscă sé-se poté desvolta și înainta în spirit creștinesc.

* *Dela academia română.* Vineria trecută a fost ședință publică la academia de sciințe din București. În această ședință d-l Ioan Calenderu a felicitat pre pre-

ședintele academei, d-l Ioan Cretzulescu în termeni foarte călduroși în numele colegilor săi din incidentul, că a ajuns vârsta de 84 de ani. Răspunzând la această felicitare d-l Cretzulescu, a zis, că este fericit, că i-a fost dat să trăiească pentru a vedea țera românească transformată așa de mult în bine.

* **Iubileu.** Societatea academică „România Jună” din Viena își va serba în zilele de 8-10 Aprilie a. e. jubileul de 25 de ani. Pentru această serbare se fac mari pregătiri.

* **Dela academia română.** În Sâmbăta trecută dl B. P. Hașdeu a cetit în ședința Academiei un act de donațiune, prin care dăruiește Academiei 50,000 fr. fond în efecte cu 6 la sută, care are să poarte numele: „Fondul Iuliei Hașdeu.”

Până la mărtea d-lui B. P. Hașdeu și a soției sale, venitul îl vor lua domniile lor. Iulia Hașdeu a fost — cum se știe — mult regretata fiică a valorosului nostru academician.

* **Sirguinta albinei.** Conform celor mai noue constatări o albină are lipsă de șapte milioane și jumătate de flori, ca din ele să-și adune mierea egală în calitate cu un chilogram de zahăr curat. Un chilogram de miere, care e egal cu $\frac{3}{4}$ chilogram zahăr curat, se adună din 5 milioane 600 mii de flori. Greutatea albinei e de $\frac{1}{10}$, ér când sosește a casă încărcată cu miere, e de $\frac{1}{5}$ de gram. O albină sosește pe zi de 10—15-ori a casă încărcată cu miere.

* **Mărta de spaimă.** O dómna din comuna Rátka voind să-și imbrace bundița scóasă din dulap, ca să facă în ea vizită unei prietene, simte o muscătură în spate și spariată desbracă bundița și o aruncă în mijlocul camerei, vede apoi cum iese din bundă un șórece, care speriat caută să se ascundă în chiliă. La vederea șórecelui dómna a fost cuprinsă de niște gróznice amețeli, din cari s'au dezvoltat friguri, ér după câteva zile — mărte bieteii femei, care a murit de spaimă.

* **Principele Bismark** împlinesce la 1 Aprilie a. e. anul 81 al etății sale, și este deplin sănătos. Din incidentul acestei zile se fac mari pregătiri în întregă Germania pentru serbarea aniversării zilei nasterii principelui Bismark.

* **Studiu istoric.** D-l Iuliu Vuia a publicat un studiu istoric sub titlu: „Școlile românești în secolul al XVIII-lea, carele îl-dedică: „acelora, cari își sacrifică viața pre altariul culturai naționale, învățătorilor poporului românesc.” În această carte autorul înfățișeză studiul, în carele se găsea învățământul în secolul optspredece. O recomandăm în atențiunea publicului nostru.

* **Timpul.** În septemăna trecută întregă am avut zile foarte frumoșe de primavară, așa încât nici decât nu au sémănat a zilele babelor. La câmp se lucrăză cu multă sirguintă la sémănăturile de primavară.

* **Têrgul de primăvara al Aradului** s'a început Vineria trecută cu têrgul de vite. Judecând după vânzătorii și cumpărătorii têrgul de primavară din anul acesta este, în mod nendatinat altă dată, bine cercetat.

* **Sânțirea noului metropolit al Bucovinei,** a Înalt Pré Cuvioșiei Sale părintelni Archimandrit al Bucovinei Arcadie Ciupercoveci, se va sêvêrși în a treia-Duminecă după sêrbătórea sfintei Înviórii Domnului în Viena.

* **Nazarenii înfrunțați de popor.** Corespondentul nostru din Ienopolea Le-serie, că un nazarean din Carand, carele lucrăză la drumul de fer, ar fi încercat să facă proseliți între credincioșii nostri, și că i-ar fi succés a atrage la acea sectă și doi credincioși români din Ineu. Auđind de această părintele Bălan, capelanul de acolo, s'adus la dênșii, și arătându-le consecințele stricácioșe ale pasului lor greșit, i-a succés a-i readuce în sinul sfintei biserici. Tot acel corespondent ne scrie apoi, că Dumineca trecută au mers la Ineu alți doi pocăiți (așa le dîce poporul nazarenilor) și anume unul din Mocra și altul din Curtacher cu scopul, ca să facă propagandă între credincioșii bisericii noastre. Inevanii sunt ómeni cunoscuți de bunii creștini, ómeni cari țin la sfânta lor lege strămoșescă. Începând pocăiții a face slujbă în o casă dela marginea satului, — au mers și dintre Inevanii unii să vadă, că ce minune se întêmplă acolo. Auđind însă poporul, că acei pocăiți dîc vorbe nesocotite în contra preșintei Născătórei de Dumnedeu, au trebuit să părăsescă imediat comuna, și să-se ducă de unde au venit.

* **Societatea geografică din București.** „Ziua” din București scrie, că Sâmbătă sêra Societatea Geografică din București a ținut o ședință publică, în sala Senatului, la care a asistat M. S. Regele, principele Ferdinand, mai toți fostii și actualii ministri și un public numeros.

După d. Gion, care a dezvoltat planul operei la care lucrăză asupra Bucureștilor în trecut și present, a luat cuvêntul d. ingeneriu Alimăneștean, care a vorbit despre sondagiile făcute până la 700 m. adâncime pe Bărăgan pentru a găsi apă artesiane.

Însoțit de număróse planșe și tablouri. d. Alimăneșteanu, după ce a arêtat starea geologică a pământului și după ce a esplicat într'un mod admirabil teoria apelor artesiane, a descris, strat de strat terenurile pe unde sonda a trecut până la o adâncime de 700 metri, a arêtat fosilele ce s'au găsit și cum la 350 metri a dat de o mare cantitate de apă, care a avut o forță de ascensiune până la 16 metri în jos de suprafață.

D. Alimăneștean e convins, că continuând aceste sondagii ar trebui să se găsiască apă artesiană carea să se ridice până la 1 metru sau 2 deasupra pământului.

Terminând, d-sa a arêtat importanța mare științifică și economică pentru țera de a se continua aceste sondagii pe mai multe puncte, esprimându-și speranța că Societatea geografică, în frunte cu M. S. Regele, convinși de utilitatea lor, s'va stărui să se realizeze.

Conferențiarul a fost frenetic aplaudat, ear' M. S. Regele i-a făgăduit, că va stărui, ca aceste lucruri atât de importante pentru țera să se continue.

* **Armatele din Europa.** Diarul „Indep. Belge” publică următóarele date interesante asupra armatelor din Europa: Rusia în timp de pace posedă o armată de 850.000

de ficiori; adecă tot pe 1000 locuitori se vin 9 soldați. Germania posedă 580,000 de ficiori (13 la 1000.) Franca 512,000 (14 la 1000). Austro-Ungaria 380,000 (10 la 1000). Anglia 230,000 (6 la 1000). Elveția 131,000 (45 la 1000). Spania 100,000 (6 la 1000). Belgia 31,000 (80 la 1000). Rusia împreună cu Franca au în timp de pace o armată constătoare din 1,400.000 de ficiori, ér în timp de război una de 9,700.000 de ficiori. Armata triplei alianțe în timp de pace este de 1,192.000 de ficiori, ér în timp de război de 7,700.000 ficiori. Armatele europene toate împreună speséză pe an 2500 de milioane fl.

* *Carte scrisă pe foi de palm.* Societatea din Amsterdam „Natura Artis Magistra“ are o carte scrisă pe foi de palm. Cartea sémănă întru toate cu manuscrisele Indienilor din India ostică, și nu se deosebesce numai decât prin textul scris cu litere olandese pe foi de palm. Cartea este din véacul al 17-lea și e scrisă de un călugăr, pentru-că conține și unele fragmente singuratiche din sânta scriptură.

* *Comóra mare.* În comuna Stelia de pe insula Cipru, arând în zilele trecute niște ómeni, deodată s'a deschis pământul înaintea lor și ei au stat în fața unui podrum, în ușa căruia erau aședate mai multe statuete de aur massiv, cum și unele ruđi de aur în greutate de 20 chilograme. Omenii au dus aurul a casă și l'au ascuns, dar stăpânirea auđind despre comora aflată a confiscat-o de la ei, și a început a căuta prin podrum în speranța că va găsi aci încă și altă comóra.

* *Istoria patriei* de Vasile Goldiș profesor la gimnasiul din Brașov. O broșură de 48 pagine 8° mare cu tipariu cetibil și hârtie trainică. „Istoria patriei“ de dl Goldiș este întocmită pentru școlele populare române, tractând pe scurt și în limbajiu poporal materialul prescriș pentru școlele populare. Cărticica are în text și multe portrete ale regilor ungari și altor domnitori străini. A apărut în editura librăriei Nicolae I. Ciurcu în Brașov.

* *Hoți în conacul sêrbesc.* Din Belgrad se scrie că din cabinetul de lucru al regelui Alexandru a perit în una din nopțile trecute mai multe obiecte în valóre de 6000 franci, cum și o legătură de scrisori de cuprins fórte important. Peliția și dá toate silințele scótă la ivélă pe îndrăzneții făptuitori, dar' până acuma fără rezultat. Asest cas de hoțiă a produs mare consternațiune în conac și ca mesuri preventive s'au înmulțit strajele în palatul regelui Alecsandru.

* *Un document din epoca vechiă.* În sêptemânile trecute în orașul Hilah (Bifibel) cu ocaziunea dèrim rei murilor vechi, s'a aflat o pétră cu inscripțiunea, care e de pe timpul regelui din Babilon Nabonides. În inscripțiunile acele se povestesc mórtea regelui din Asiria, San Herib, pe care, după cum se sciă, l'a omorit un fiu de-al sêu pe sub ascuns. Enararea acésta întru toate se unesce cu cele din sânta scriptură. După aceea inscripțiunea descrie încoronarea lui Nabonides de rege.

Mai face amintire și despre un vis curios, în care antecesorul sêu Nabucodonozor i-s'a arătat lui Nabonides ședând pe tron. Nabonides cam 40 ani după dèrimarea primei biserici a ocupat tronul din Babilon și a domnit 10 ani. După cum se vede pe timpul lui Nabonides imperiul babilonén s'a micit fórte tare și se estindea numai între riurile Eufrat și Tigris.

* *Diamante căđute din ceriu.* În Krasnolodcs (Rusia) nu de mult se întâmplaseră niște căđeri de meteor. Petrile meteorice căđute jos a fost supuse analizei în institutul meteorologic din Petesburg, unde s'a constatat că afară de părțile constitutive ordinare, aceste părțile de meteor conțineau și o disparentă parte de diamante. Azonasijeff, secretariul institutului meteorologic, acum lucră din toate puterile, ca prin ajutoriul analizei microscopice să afle și constateze, că diamantele de origine meteoristică au óre același sistem de cristalizațiune ca diamantele pamêntești, ori difer la acestea ?

* *Cultura mázărichei.* — Mázărichea (vicia sativa) este o plantă din familia popilonaceelor, fiind-că florile ei stau ca un papilon (flutur); ea se cultivă ca nutreț pentru animalele de casă.

Mázărichea e de două feluri : de tómnă și de primăvară ; cea de tómnă inse nu se prea cultivă, de óre-ce piere, preste iarnă mai ales, de aceea se cultivă mai mult cea de primăvară.

Mázărichea e mai de multe soiuri : cu bonul mai mare, mărunt, negru, galben sau alburiă. Dintre acestea soiuri, cea cu bonul mare, rotund și de colóre négră cafeniă, este cea mai răspândită, de óre-ce sémînța ei se cóce ceva mai târziu,

Locul destinat culturei de mázăriche, se eră încă de tómnă, primăvara se ară a doua óră, se sémână și grapă. În pământurile mai sêrace e bun și gunoiul, fie înainte, fie și după ce sa sémênat.

Între ierburile sémênate, mázărichea e cea mai puțin alegétóre ; ea se face aprópe în fie-care pământ, de óre-ce mai mult ingrașă, de cât sêrăceșce pământul. În deobște se cultivă mázărichea în câmpurile comasate pe locurile acelea, cari după-ce se cosesc, se ogoresc și se sémână cu o sémênătură de tómnă. Într'un asemenea cas, mázărichea se cesește îndată ce a înflorit, ca să nu ajungă a se cóce sémînța ei, căci ajungând la cócere, ar rêsări în anul următoriu prin holda sémênată după ea.

Într'un jugér de pământ se sémână ceva mai bine ca un hectolitr sémênță de mázăriche. Dacă voim să scótem și sémênță din mázăriche, atunci o sémênăm singură, ear' dacă o sémênăm numai pentru nutreț, atunci o amestecăm cu orz sau ovés. Amestecată cu orz sau ovés se numește pe unele locuri borceg. Când mázărichea se sémână amestecată cu ovés sau orz, atunci două părți se pun din sémînțele acelea și numai a treia parte din ea. Ca nutreț e bine dacă se sémână amestecată, de óre-ce atunci nu cade pe pământ să se putredescă.

Timpul cel mai potrivit pentru sémênatul mázărichei este în luna lui Aprilie, adecă îndată ce s'a sbicit

pământul; cu ea se încep celelalte sămănături de primăvară.

Timpul vegetațiunii sau creșterii mazărichei ține cam trei-patru luni. Sămănăturile de mazăriche dau numai câte o cositură bună, ér în anii ploioși și câte una mai slabă. De pe un hectar se adună câte șese caré mari de nutreț sau de la 30—40 măji metrice.

Mazărichea de sămînță se lasă până se coc bine păstăile, atunci se coseșce, se uscă, se îmblățeșce și bónele se păstrează de sămînță, ér paele se întrebuintează ca nutreț pentru vite. De pe un hectar se pot aduna cam 15 hectolitre de sămînță. Acésta apoi parte se păstrează de sămînță, parte se amestecă cu opés sau cu orz și se face urluelă din ea

Nutrețul din mazărichea cultivată numai pentru sămînță, nu este așa bun pentru vite, ca acela care a amestecat cu ovés sau cu orz și se coseșce pe când ea a început a înflori.

Dușmanii cei mai însēmnați ai mazărichei sunt rugina și mucegaiul, cari îi atacă mai cu sēmă paiul; păduchele de frunze, care îi mănâncă frunzele; muștariul sêlbatec, care o împedecă în creșterea și desvoltarea ei, și niște gârgărițe numite: bruscus granarius, cari îi găuresc și mănâncă bónele. — G e o r g e s c u.

„Victoria,“ institut de credit și economii, societate pe acții. Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducelui Iosif Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acții: fl. 300.000; Fond de rezervă fl. 90.000. — Depuneri: fl. 800.000: Circulația anuală: fl. 14.000.000. Primeșce depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fără privire la terminul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efeptuesc momentan după sosirea comandai. — Direcțiunea institutului.

C o n c u r s e.

Pentru deplinirea capelăniei temporale la parochia din Totvaradia, se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în foia oficiósă „Biserica și Șcôla.“

Beneficiul capelanului e; 1) Opt (8) jughere din sesiunea parochială; 2) locuință în casa parochială și folosirea a două grădini întravilane; 3) birul preoțesc câte una măsură cucuruz sfărmat dela 200 numere de ease; 4) Venitul stolar usnat. Alegêndul capelan va conduce sub răspunderea lui și oficiul parochial, de după carele va avea și venitul ce va incurge. Dela recurenți se cere cualificațiunea de a treia clasă. Recursele sunt a se înainta la Prea On. oficiu protopresbiteral în Maria-Radna.

Dat din ședința comitetului parochial, ținută în Totvaradia, la 26. Februaru c. v. 1896.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresbiterului: VASILE BELEȘ, m. p.

—□—

Sê escrie concurs pentru parochia vacantă din F-Tout, protopresbiteratul Beliu cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Șcôla.

Datațiunea parochială este: 1) 18 iugere de pământ arător 200 fl., 2) birul preoțesc dela 280 Nr. 280 fl., 3. Venitele ștolare 100 fl.; 4) 16 iugere competență de pășune 40 fl.; 5) locuință în natură 60 fl.; de tot 680 fl.

Doritorii a recurge la acéstă parochiă de clasa a a II-a au a-și adresa suplicele ajustate cu documentele de lipsă către comitetul parochial la protopopul tractual Petru Suci, în Ôkrôs; ér până la terminul susindicat cu observarea § 18 din Regulamentul pentru parochii se pot înfățișa în biserică spre a-și dovedi desteritatea în cântare și servițiul divin.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual:

PETRU SUCIU, m. p. protopresbiter.

—□—

Pentru indeplinirea definitivă a stațiunii învățatoresci din comuna Șilindia, se escrie concurs cu termin de alegere pe 26 Martie st. vechiu a. c.

Emolumentele sunt: a) în bani gata 300 fl. v. a. b) 12 stângini de lemne din care se va încălzi și sala de învățământ. c) pentru conferință 10 fl. v. a. d) pentru încălzitul și curățirea șcôlei 15 fl. v. a. e) scripturistica 5 fl. v. a.

Recurenții au sê-și trimită recursele lor ajustate cu testimoniul de cualificațiune (și limba maghiară), adreseate comitetului parochial din Șilindia, la M. On. Oficiu inspectoral în Șilindia (Silingyia) până la 23 Martie st. v.; ér până la alegere a se presenta în sânta biserică din Șilindia în cutare Duminecă ori sêrbătóre, pentru a-și arăta desteritatea în cânt și tipic.

Din ședința comitetului parochial român gr. or. ținută la 29 Febr. st. v. 1896.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: AXENTIE CHIRILA, m. p. preot, însp. de șcôle.

—□—

În urmarea decisului Ven. Consistoru gr. or. Oradan de dtto 19/31. Decembra a. tr. Nr. 1762/895 B. pentru parochia Ds. Gurbești cu filia Goila se escrie concurs ca parochie de a III-a clasă pe lângă următórele beneficii parochials:

1. Bir dela tôte trei comunale 41 cubule și una măsură cucuruz à 5 fl. cublu 205 fl; 2. Din pământul parochial de 10 cuble 100 fl; — 3. Din stole, înormântări, cununii, feștanii, masluri, liturgii private și alte funcțiuni 85 fl; — 4. Din grădina parochiei un venit de 10; — de tot 400 fl. v. a.

Doritori de a ocupa acéstă parochie au ași substerne petițiunile la adresa Comitetului parochial Pr. On. Domn protopresbiter tractual Elia Moga, până în 15/27 Martie căci în 16/28 Martie a. c. se va ținea alegerea având tot odată până la ziua alegerii-a sê presente la biserică pentru ași arêta desteritatea în afacerile bisericesci.

Dat în ședința Comitetului parochial ținută în Ds. Gurbești, la 9/21 Februar. 1896.

Comitetul parochial.

În conțelegere eu mine: ELIA MOGA, m. p. prot. Beiușului.

—□—